

LABORE ET ZELO

Актуальні проблеми історії української державності

Обсяг: 6 кредитів ЄКТС

Семестр: II, Рік: 2024-2025

Дні, Час, Місце: згідно розкладу

Інформація про викладача

Ім'я	Дудка Лариса Олексіївна
Контакти	е-mail: laridudka@ukr.net : (097)4470522
Робоче місце	Кафедра політології, права та філософії (ауд. 301 «Гоголівського корпусу»)
Години консультацій	середа: 13:10-14:30

Опис курсу

Метою навчального курсу «Актуальні проблеми історії української державності» є дослідження та вивчення процесу становлення державних та політичних структур і окремих інститутів, функціонування політичної системи та її складових у контексті світової історії. допомогти здобувачам вищої освіти зрозуміти і засвоїти вчення про українську державність; При цьому слід врахувати, що історія держави України має не лише теоретичне, а й практичне значення, оскільки дає розуміння сучасних суспільно політичних і державно - правових явищ та інститутів, допомагає у минулому знаходити історичні корені сучасності, у якійсь мірі передбачити майбутнє цих явищ, з'ясувати роль сучасної держави і права у суспільстві, їх соціальну значимість.

Завдання дисципліни – формування у студентів системи теоретичних знань щодо закономірностей розвитку політичного життя суспільства, аналізу досвіду національного державотворення, через підвищення політичної культури набути необхідних навичок щодо здійснення оптимального вибору у формуванні напрямків і способів власної політичної активності.

Очікувані результати навчання з дисципліни

- Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення;
- Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;
- Вміти використовувати результати досліджень, знання закономірностей і тенденцій розвитку для вдосконалення політичних інститутів, методів управління, розробки програм і стратегій діяльності громадських та політичних організацій;
- Вміти осмислювати новітні тенденції та напрямки сучасної політології (поглиблене знання сучасних наукових досліджень і розробок у сфері політології, специфіки підходів до аналізу політичних процесів у різних національних школах, вміння брати участь у наукових дискусіях з актуальних проблем сучасної політичної науки).

Мета навчання

Після успішного закінчення курсу студенти будуть здатні до вирішення професійних задач та мати такі основні **загальні та спеціальні (фахові) компетентності**:

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки;

Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Здатність визначати, мати доступ, аналізувати та поєднувати інформацію з різних джерел, документів та текстів для розгляду відповідних політологічних завдань.

Здатність шукати власні шляхи вирішення проблеми, критично сприймати та аналізувати чужі думки та ідеї, рецензувати публікації та автореферати, проводити критичний аналіз власних матеріалів. Здатність брати участь у критичному діалозі, міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи і відстоюючи свою власну позицію.

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (36 год.) та семінарських занять (24 год.), організації самостійної роботи студентів в бібліотеках та комп'ютерних мережах (120 год.). Викладач проводитиме консультації та аналіз виконання індивідуальних дослідницьких завдань.

Навчання та викладання побудоване на компетентнісному і студентоцентричному підходах, базується на інтерактивному навчанні практичного спрямування у формах лекції (традиційної, проблемної, лекції-презентації), практичних занять (робота з джерелами, проблемні ситуації, робота в парах, дискусія, мозковий штурм), самостійної та індивідуальної роботи студентів (опрацювання джерел, наукової літератури, робота в Інтернеті).

Для організації дистанційної форми навчання, надсилання необхідних матеріалів та результатів самостійного опрацювання проблем з теми то здобувачам-аспірантам потрібно мати доступ мережі Інтернет, Google додатки та месенджери Viber, Telegram тощо.

Організація навчання

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	у тому числі			
	л	п	с.р.	інд
1	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Особливості державотворчих процесів України стародавнього періоду та середньовіччя.				
Вступ. Тема 1. Державотворчі проблеми в контексті політологічних досліджень	2	-	7	-
Тема 2. Політичні аспекти утворення Київської Русі – середньовічної держави східних слов'ян (IX – XII ст.)	2	2	6	-

Тема 3. Галицько-Волинське князівство – нова європейська держава (XII – XIV ст.)	-	2	7	-
Тема 4. Українські землі під владою іноземних держав	2	2	6	-
Змістовий модуль II. Новий період державотворення України (1648 – 1917 р.)				
Тема 5. Українська національна революція і становлення української державності	2	2	6	-
Тема 6. Ліквідація української державності наприкінці XVII – у XVIII ст.	2	2	6	-
Тема 7. Українське національне відродження у Наддніпрянській Україні у XIX ст.	2	-	7	-
Тема 8. Західноукраїнські землі у XIX ст. – політичне становище та національно-культурницький розвиток.	2	-	7	-
Змістовий модуль III. Політична історія України новітнього періоду та особливості державотворення (XX – початок XXI ст.)				
Тема 9. Нові тенденції в соціально-політичному розвитку України на початку XX ст.	2	2	6	-
Тема 10. Національно-демократична революція в Україні та варіанти державотворення (1917 – 1921 рр.)	4	2	4	-
Тема 11. Політичні режими на українських землях у 1920-х – 1930-х роках	2	2	7	-
Тема 12. Державотворчі виміри України напередодні та в роки Другої світової війни (1939 – 1945 рр.)	2	2	7	-
Тема 13. Характерні риси політичного життя України в 1945 – 1964 рр.	2	-	7	-
Тема 14. Характерні риси політичного життя України в 1964 – 1985 рр.	2	-	7	-
Тема 15. Україна на шляху до свободи і незалежності (1985 – 1991 рр.)	2	2	6	-
Тема 16. Розбудова української незалежної держави.	2	2	6	-
Тема 17. Геополітичне сходження України: сучасний стан та перспективи	2	2	6	-
Усього годин	34	24	110	10

Оцінка

Підсумкова (загальна) оцінка з курсу є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності, обрані студентом:

- робота на семінарах – 17 занять по 4 бали максимум (17*4=68);
- навчальний проект – 0-15 балів;
- контроль за розділами (тести / бліц-опитування / модульна к. р.) – 0-17 балів;

Результати виконаних навчальних завдань студенти можуть надсилати викладачеві в електронній формі до навчальної платформи УНІКОМ (або на електронну пошту laridudka@gmail.com)

Критерії роботи студентів:

Форм роботи	Вид роботи	Розподіл балів
Практичне заняття	Участь у роботі групи	0-1
	Участь у дискусії	0-2
	Головний доповідач/модератор питання	0-1
	Поточні тести (якщо передбачені)	0-1
	РАЗОМ	0-5
Навчальний проект	Знання й розуміння теоретичного матеріалу	0-5
	Аналіз і оцінка інформації	0-4
	Побудова суджень	0-4
	Формулювання висновку	0-2
	РАЗОМ	0-15

Література для вивчення дисципліни**Підручники та навчальні посібники**

1. Бойко О. Д. Історія України : підручник. 4-те вид., доповн. К. : Академвидав, 2012. 704 с. URL: www.nbuv.gov.ua/
2. Дудка Л.О. *Держава та церква в Україні радянського періоду (1919 – 1991 рр.): Навчально-методичний посібник спецкурсу для студентів (за вимогами кредитно-модульної системи навчання)*. Ніжин: Видавництва НДУ ім. М.Гоголя, 2009. 67 с.
3. Дудка Л.О., Кривобок О.П. *Історія політичної думки України* (за вимогами кредитно-модульної системи): навч.-метод. посіб. для студентів спеціальності 052 – політологія. – Ніжин: Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2017. 76 с.
4. *Історія політичної думки України* : підручник / за заг. ред. Н.М. Хоми ; [І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін.]. Львів : Новий Світ-2000, 2017. 632 с. URL: <https://zenodo.org/record/3627820#.YWRw7dLP2Us>
5. *Історія України XX – початку XXI століття*: Навч. посіб./ П.П. Панченко, Н.П. Барановська, С.С. Падалка та ін.; За заг. ред. В.А. Смолія. К., 2004. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0001617>
6. Павко А. *Політична історія України як наука і навчальна дисципліна*. К. : Знання України, 2004. 52 с. URL: <http://rbis-nbuv.gov.ua/>
7. *Політична історія України XX століття*: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.І. Кудряченко, Г.І. Калінічева, А.А. Костиря. К. : МАУП, 2006. 696 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/images/Polit-History.pdf>
8. *Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / Редкол.: І.Ф. Курас (гол.) та ін. К.: Генеза, 2003. URL: <http://resource.history.org.ua/>*
9. *Політична історія XX ст.*: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Салабай В.Ф., Титаренко Я.А., Панчук Л.О. та ін. К., 2002. 153 с. URL:
10. *Україна у XX ст. Збірник документів і матеріалів. / Упор.: А. Слюсаренко, В. Гусєв, В. Король та ін. К., 2000. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0006676>*
11. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. *Історія української державності*: Курс лекцій: Навчальний посібник. 1999. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=2998

Спеціальна література

12. Dudka L. *State-church relations in Ukraine during the period of independence: difficulties and achievements on the way to understanding* (Державно-церковні відносини в Україні

періоду незалежності: труднощі та досягнення на шляху до порозуміння) // *Intellectuelles kapital - die grundlage für innovative entwicklung: philologie, rechtswissenschaft, geschichte, kunstgeschichte. Monografische Reihe «Europäische Wissenschaft». Buch 3. Teil 7. 2020.* (Intellectual capital is the foundation of innovative development: philology, jurisprudence, history, art history. Monographic series «European Science». Book 3. Part 7. 2020. <https://www.sworld.com.ua/index.php/component/content/article/8466-vihodnie-data/33100-monographs-ge-nov2020>

13. Dudka L. *The church as an institution of civil society: the experience of becoming in modern Ukraine* // Development trends in legal science and practice: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by authors. – Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2018. – P. 85-107. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-571-29-9>
14. Андрієвський Д. *Політика націоналізму // Український націоналізм: історія та ідеї* : [наук. зб]. Вип. II / ред.-упоряд. О. Баган, В. Ільницький. Дрогобич, 2014. С. 369-388. URL: www.nbu.gov.ua/
15. Бажан О. *Український національний рух : основні тенденції і етапи розвитку (кінець 1950-х – 1980-ті рр.)*. К. : Рідний край, 2000. 232 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/966-02-1531-2/966-02-1531-2.pdf>
16. Брегеда М.В. *Процес десталінізації і суспільні настрої українського населення у 1953 – 1964 рр.* Миколаїв : ТОВ «Фірма «Іліон», 2010. 187 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Breheda_Mykola/Protses_destalinizatsii_i_suspilni_nastroi_ukrainskoho_naselennia_u_1953-1964_rr.pdf
17. Верстюк В.Ф. *Симон Петлюра: політичний портрет (до 125-річчя від дня народження)* // Укр. іст. журн. 2004. №3. С. 112-126. URL: <http://history.org.ua/JournALL/journal/2004/3/9.pdf>
18. Гаврилів І. *Західна Україна у 1921-1941 роках: нарис історії боротьби за державність* : монографія. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. 472 с. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/66758/15-Futala.pdf?sequence=1>
19. *Гетьман Іван Мазепа: постать, оточення, епоха* : зб. наук. пр. К. : Ін-т історії України НАНУ, 2008. 398 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0000036>
20. Даниленко В. *Політичні зміни в СРСР і Україні в роки хрущовської «відлиги»* / В. Даниленко // *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. – 2008. – Вип. 14. – С. 3-17. URL: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/publications/materials/documents/?newsid=455>
21. Деревінський В. *Вячеслав Чорновіл. Нарис портрету політика* Тернопіль : Джура, 2011. 224 с. URL: <https://www.istpravda.com.ua/reviews/2013/01/10/107648/>
22. Дудка Л.О. *Державно-церковні відносини в Україні періоду незалежності, або Від якого досвіду сьогодні вже варто відмовитись* // *Держава і Церква в новітній історії України: Збірник наукових статей за матеріалами V Всеукраїнської наукової конференції «Держава і Церква в новітній історії України»* (м. Полтава, 19-20 листопада 2015 р.). Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2015. С.357-363 URL: www.nbu.gov.ua/
23. Дудка Л.О. *До питання оновлення чинного законодавства щодо свободи совісті та релігійні організації* // *Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Протиправна поведінка: критерії, відповідальність, запобігання»* (м. Ніжин, 24 травня 2013 р.) Ніжин, 2013. С.64-70
24. Дудка Л.О. *Консультативно-дорадчі органи у контексті сучасної моделі державно-церковних відносин в Україні* // *Politicus* 2018. № 3. С. 33-39 URL: <http://politicus.od.ua/index.php/2018-ukr?id=25>
25. Журавльов С.А. *Еволюція поглядів М.С. Грушевського на Українську державу* / С.А. Журавльов // *Зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту ім. Г.С. Сковороди. Сер. : «Історія та географія»*. 2012. Вип. 14. С. 211-216. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/znphknpu_ist_2012_44_54

26. Касьянов Г.В. *Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х років*. К. : Либідь, 1995. 224 с. URL: <https://chtyvo.org.ua/authors>
27. Костельнюк М. *Ідея української державності Петра Могили: спроба ретроспекції першоджерел українського консерватизму* / Наук. часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Сер. 22. «Політ. науки та методика викладання соц.-політ. дисциплін». 2013. Вип. 12. С. 9-14. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
28. Кульчицький С. В. *Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид: труднощі усвідомлення*. К. : Наш час, 2007. 424 с. URL: <http://history.org.ua/JournALL/pro/14/14.pdf>
29. Кульчицький С. *Український Голодомор в контексті політики Кремля початку 1930-х рр.* К. : Ін-т історії України НАН України, 2013. 208 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7021-3/978-966-02-7021-3.pdf>
30. Куташев І. *Етапи становлення та розвитку державотворчої концепції Богдана Хмельницького* // Політологічний вісник. 2005. Вип. 20. С. 90-101. URL: www.nbuv.gov.ua/
31. Кязимова Г.Ф. *Соціально-економічні питання у формуванні державності України (порівняльний аналіз поглядів М.С. Грушевського та В.К. Винниченка)* // Інтелігенція і влада. 2003. Вип. 1. С. 89-97. URL: <http://hrushevsky.nbuv.gov.ua/21STR=0000602>
32. Лазарович М. В. *Етнополітика Української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: Компаративний аналіз* : монографія. Тернопіль : THEU, 2013. 760 с. 66.
33. Левітас Ф. *Друга світова війна: український вимір*. К., 2011. 272 с. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
34. Марценюк Л.М. *Ідея української державності в позиціях націонал-комуністів (1918-1920 рр.)* // Грани. 2008. № 6 (62). С. 13-18. URL: www.nbuv.gov.ua/
35. Мейс Д. *Український національний комунізм. Трагічні ілюзії* / Д. Мейс, М. Панчук. 1997. 82 с. URL: www.nbuv.gov.ua/
36. Патриляк І. К. *Україна в роки Другої світової війни. Спроба нового конституційного погляду* / І. К. Патриляк, М. А. Боровик. – К. : Меланіка, 2010. – 590 с. 90.
37. Смолій В. А. *Українська національна революція XVII століття (1648–1676)* / В. А. Смолій, В. С. Степанков. К.: Києво-Могилянська академія, 2009. 447 с. URL: <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/3/1.pdf>
38. *Українська революція 1917–1921 років: погляд із сьогодення* / гол. редкол. В. М. Литвин. К.: Укр. ін.-т нац. пам'яті, 2013. 656 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0008782>
39. Чумак В. А. *Україна і Крим: спільність історичної долі.* / В. А. Чумак. – 2-ге вид., переробл. і доповн. К. : ВПЦ АМУ, 2013. 180 с. URL: <http://chtyvo.org.ua>
40. Шурхало Д. *Скоропадський, Маннергейм, Врангель: кавалеристи-державники*. Львів : ПАУС, 2013. 224 с.
41. Якубець О.А. В. *Щербицький та ідеологія: до питання щодо причин «маланчуківщини»* // Укр. іст. журн. 2014. № 5. С. 107-125. URL: http://chtyvo.org.ua/Yakubets_Oleksandr/V_Scherbytskyi_ta_ideolohiia_do_pytannia_schodo_prychyn_malanchukivschyny.pdf
42. Яремчук В. Д. *Українська багатопартійність Наддніпрянської і Західної України: компаративний аналіз (1899–1918 рр.)*. К. : Ін-т історії України НАН України, 2012. 504 с. URL: <http://chtyvo.org.ua>

Інформаційні ресурси

43. *Енциклопедія сучасної України* // <https://esu.com.ua/>
44. *Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини* // <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
45. *Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника* // <http://www.library.lviv.ua>

46. Наукова бібліотека ім. В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка // [http:// Наукова періодика України – <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/)
47. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка // <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
48. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання // www.nbuv.gov.ua/
49. Національна історична бібліотека України: // <http://www.dibu.kiev.ua/>
50. Національна парламентська бібліотека України // <http://www.nplu.org/>
51. ІЗБОРНИК: Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації // <http://www.litopys.org.ua>
52. Інститут історії України // <http://www.history.org.ua>

Політика курсу

Відвідування та / або участь є важливим компонентом курсу для студентів. Проте, якщо Ви бажаєте навчатися дистанційно – можна узгодити графік навчання на основі навчальної платформи УНІКОМ. Оцінка за роботу студента на семінарських заняттях (робота в групах, участь у дискусії, індивідуальні тести) є вагомою складовою підсумкового балу за курс.

Запізнення. Запізнення на заняття є небажаними, оскільки порушують ритм роботи групи та знижують результативність навчальної діяльності. Несвоєчасна подача навчального проекту виключає його оцінку та зарахування до підсумкового балу з курсу.

Апеляція. Процедура апеляції студентом поточних та підсумкової оцінки з курсу передбачена Положенням про організацію освітнього процесу в Університеті. http://www.ndu.edu.ua/storage/2017/polozennia_pro_org_osv_proz.pdf

Перескладання питань практичних занять можливе лише один раз на тиждень, який передувє заліку тільки за умови отримання негативної оцінки, якщо студент не міг з'явитися на заняття у зв'язку з хворобою чи у зв'язку з іншою поважною причиною, що має бути підтверджено відповідним документом (довідка з лікувального закладу, заява на ім'я декана про причину та строк відсутності на заняттях тощо). Дозвіл на пропуск занять з причин, що завчасно відомі і є поважними, студент може отримати, подавши необхідну заяву в деканат.

Перескладання заліку відбувається за графіком, визначеним деканатом.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам Положення НДУ ім. М. Гоголя «Про академічну доброчесність» (<http://surl.li/vzoh>). Будь-яке копіювання або відтворення результатів чужої праці, якщо тільки робота не має груповий формат, використання завантажених з Інтернету матеріалів кваліфікується як порушення норм і правил академічної доброчесності та передбачає притягнення винного до відповідальності за чинними нормативними документами.

Мобільні пристрої на занятті використовуються тільки з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. Під час аудиторних занять студентам дозволяється брати з собою та вживати безалкогольні напої. Вживання їжі під час аудиторних занять забороняється. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати Правилам внутрішнього трудового розпорядку (<http://surl.li/acvdy>) університету, а також принципам і правилам поведінки, визначеним у Етичному кодексі НДУ ім. М. Гоголя (<http://surl.li/vzng>).

Вітається активність здобувача із планування освітнього процесу та участь у формальній та неформальній освіті.